

ՈՒՐԲԱԹՐ
20
ՓԵՏՐՈՒՄԻ
2026
ԹԻՒ. (SAYI) 14001
ԳԻՆ
10 ԼԻՐԱ

J A M A N A K

ՃԱՄԱՆԱԿ

ԸՆԴԱԲԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ՕՐԱԹԵՐԹ

Տ. ԱՐԱՄ ԱՐՔ. ԱԹԵՇԵԱՆ ՎԻԵՆԱՑԷՆ ԿԸ ՎԵՐԱՆԴԱՌՆԱՑ ՔԱՂԱՔՍ

Տ. Արամ Արքեպիսկոպոս Աթեշեան այսօր երեկոյան օդային ճամբով Վիեննայէն կը վերադառնայ քաղաք: Նորին Արքեպիսկոպոսին այս շաբթուայ սկիզբին մեկնած էր Մանկո Փոլթին, ուր յանուն Պատրիարքական Աթոռին մասնակցեցաւ եպիսկոպոսաց խորհրդակցական հարթակին: Կը նախատեսուի, որ այսօր երեկոյան ժամերուն ան հասած ըլլայ Իսթանպուլ:

Հայաստանեայց Առաքելական Եկեղեցին կը ջանայ յաղթահարել առկայ հալածանքներն ու թիրախաւորումները եւ իր գործունէութիւնը վերադարձնել բնականոն հուն

ԱՆՈՐՈՒՄԵԼԻ ՔԱՅԼԵՐ ՎՃՌԱԿԱՄ, ՇԻՆԻՉ ԵՒ ՍԿԶԲՈՒՄՔԱՅԻՆ ՍԱՆԿՏ ՓՈԼԹԵՆԻ ԵՌՕՐԵԱՑ ԵՊԻՍԿՈՊՈՍԱՑ ՀԱԻԱՔԸ ՎԵՐՁԱՑԱԻ

Սրբազաններու խորհրդակցութեան եզրափակիչ յայտարարութեան մէջ կը ռզղուեցան վերջ դնել շինծու մեղադրանքներով Ամենայն Հայոց Տ.Տ. Գարեգին Բ. Հայրապետի դէմ բռնաճնշումներուն

Սանկտ Փոլթենի եպիսկոպոսաց հաւաքին մասնակցեցան հետեւեալ 25 սրբազանները. Տ. Խաժակ Արք. Պարսամբան (Արեւմտեան Եւրոպայի հայրապետական պատուիրակ), Տ. Յովնան Արք. Տէրտէրեան (Հիւսիսային Ամերիկայի Արեւմտեան թեմի առաջնորդ), Տ. Վիգէն Արք. Այգազեան (Հիւսիսային Ամերիկայի Արեւելեան թեմի Ուաշինկթընի պատուիրակ), Տ. Արամ Արք. Աթէշեան (Պոլսոյ Պատրիարքութիւն), Տ. Տերապ Արք. Ներսիսեան (Ռուսաստանի եւ Նոր Նախիջեանի թեմի առաջնորդ), Տ. Աշոտ Եպսկ. Մնացականեան (Եգիպտոսի թեմի առաջնորդ), Տ. Արմաշ Եպսկ. Նալպանտեան (Գամակոսի թեմի առաջնորդ), Տ. Արարատ Եպսկ. Քալթաբեան (Մայր Աթոռ Սուրբ Էջմիածին), Տ. Մարկոս Եպսկ. Յովնանիսեան (Ուկրայնայի թեմի առաջնորդ), Տ. Յովակիմ Եպսկ. Մանուկեան (Անգլիոյ թեմի առաջնորդ), Տ. Տաքի Եպսկ. Յակոբեան (Ռումանիոյ թեմի առաջնորդ), Տ. Նարեկ Եպսկ. Պերպէրեան (Պարագիւոյ թեմի առաջնորդ), Տ. Արգաթ Եպսկ. Յովակիմեան (Գաւառայի թեմի առաջնորդ), Տ. Սերոբէ Եպսկ. Իսախանեան (Գերմանիոյ թեմի առաջնորդ), Տ. Իսահիլ Եպսկ. Ֆնտրեան (Մայր Աթոռ Սուրբ Էջմիածին), Տ. Տիրան Եպսկ. Պետրոսեան (Կեդրոնական Եւրոպայի հայրապետական պատուիրակ), Տ. Օշական Եպսկ. Կիլիկիեան (Իրաքի թեմի առաջնորդ), Տ. Տէրողոս Եպսկ. Զաֆարեան (Հայ Երուսաղէմ), Տ. Մեդար Եպսկ. Պարսամբան (Հիւսիսային Ամերիկայի Արեւելեան թեմի առաջնորդ), Տ. Կորիւն Եպսկ. Պաղտասարեան (Հայ Երուսաղէմ), Տ. Կիրակոս Եպսկ. Դարբեան (Վրաստանի թեմի առաջնորդ), Տ. Առէն Եպսկ. Ծախէնեան (Արժամբիւնի թեմի առաջնորդ), Տ. Գրիգոր Եպսկ. Խաչատրեան (Ֆրանսայի թեմի առաջնորդ), Տ. Պարթեւ Եպսկ. Բարսեղեան (Ջուրջիտիոյ թեմի առաջնորդ) եւ Տ. Խորէն Եպսկ. Առաքելեան (Յունաստանի թեմի առաջնորդ)

Երէկ, Աւստրիոյ մայրաքաղաքը՝ Վիեննայի մերձակայ Սանկտ Փոլթենի մէջ կազմակերպուած եպիսկոպոսաց հաւաքը հասաւ իր աւարտին: Ետօրեայ խորհրդակցութիւնը եզրափակուեցաւ մասնակից քառհինգ սրբազանի համատեղ յայտարարութեամբ:

Հայաստանեայց Առաքելական Եկեղեցին այս պահու վրայ թեմաբար կը ջանայ յաղթահարել առկայ հալածանքներն ու թիրախաւորումները եւ իր գործունէութիւնը վերադարձնել բնականոն հուն: Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսութիւնը այս ուղղութեամբ կը մնայ անդրդուելի: Քայլեր կ'առնուին վճռական, շինիչ եւ

սկզբունքային, որպէսզի ապագայ հաւանական իրադրութիւնները չունենան պատակտիչ բնույթ եւ չեն կրնան անվերադարձ հետեւանքներ: Սանկտ Փոլթենի եպիսկոպոսաց հաւաքի աւարտին հրապարակուած յայտարարութեան մէջ նշուած է հետեւեալը:

Մենք՝ Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսութեան՝ Մայր Աթոռ Սուրբ Էջմիածնի, Երուսաղէմի Հայոց Պատրիարքութեան եւ Կ.Պոլսոյ Հայոց Պատրիարքութեան քառհինգ եպիսկոպոսներ, գոհութիւն եւ փառք կը քատուցանենք Երկնաւոր Տիրոջ, որ մեզի պարգեւեց

չորհրդ Մեծ պահոց շրջանի մեկնարկին աղօթական միութեամբ վերանորոգելու Իջման Սուրբ Սեղանի առջեւ կնքած եպիսկոպոսական մեր ուխտը եւ հոգեւոր առանձնացումով զօրանալու մեր սրբազան կոչման մէջ՝ ներկայ խոսովայոյ ժամանակներու մէջ առաւել նախանձանդութեամբ եւ պատասխանատուութեամբ շարունակելու համար արդիւնաւորել մեր առաքելութիւնը՝ ի խնդիր Հայաստանեայց Առաքելական Սուրբ Եկեղեցւոյ պայծառութեան, աշխարհասփիւռ հաւատարմի մեր ժողովուրդի հաւատքի ամփոփումը:

● շար. Գ. Էջ

ՊԱՏԱԿԱՆ ԱԿՆԱՐԿ

ՀԱՏԱՑԱԾՆԻ ԸՆԿՎԱՍՏՈՒԹԵԱՆ ՇՐՋԱՆԻ ԵՊԻՍԿՈՊՈՍԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎՆԵՐԸ՝ ՀՈԳԵՒՈՐ ԻՆՔՆՈՒԹԵԱՆ ԱՍՐԱՊԵՂԱՄԱՆ ԳՈՐԾՄՆԵՐ

ՍՈՒՐԲ ԷՋՄԻԱԾՆԻ ԵՊԻՍԿՈՊՈՍԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎԸ, 24-27 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 2013

Այս ժողովը տեղի ունեցած է Մայր Աթոռ Սուրբ Էջմիածնի մէջ, նախագահութեամբ Ն.Ա.Օ.Տ.Տ. Գարեգին Բ. Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսի եւ ներկայութեամբ Ն.Ա.Օ.Տ.Տ. Արամ Ա. Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսի: Ժողովին մասնակցած են շուրջ վաթսուց արքեպիսկոպոսներ եւ եպիսկոպոսներ: Հայաստանէն եւ սփիւռքէն: Ժողովի բացման արարողութեան մասնակցած է նաեւ Հայաստանի Հանրապետութեան նախագահ Սերժ Սարգսեան, որ շնչուած է Հայ Եկեղեցւոյ միաւորող դերն ու հոգեւոր կեանքի հզօրացման առնչութեամբ տարուած աշխատանքները:

Ժողովի ընթացքին քննարկուած են հետեւեալ խնդիրները.

1. 1915-ի նահատակներու սրբազանացումը վերականգնում - եպիսկոպոսաց ժողովը առաջին հերթին կարեւորած է սրբազանացման աւանդութիւն վերականգնումը Հայոց Առաքելական Եկեղեցւոյ կեանքին ներս եւ ի մասնաւորի Հայոց ցեղասպանութեան սրբազանացման հարցը: Մեծամասնութեամբ ընդունուած է հաւաքական սրբազանացման սկզբունքները՝ թիւաբանութեան տարով գործող յանձնախումբին արագացնել աշխատանքները: Այս քայլը պատմական է, որովհետեւ առաջին անգամ ըլլալով բարձրաձայնուած է դաւանաբանական եւ եկեղեցւորական մտեցումով անդրադարձ կատարել Հայոց ցեղասպանութեան գոհներու հոգեւոր իշխատակումին:
2. Միական եւ եկեղեցւոր գործնական հարցերու համաձայնեցում - ժողովի ընթացքին քննարկուած են նաեւ նիւթեր առնչուած Հայոց Առաքելական Եկեղեցւոյ ծիսական արարողակարգերուն մասնաւորաբար սուրբ մկրտութեան եւ սուրբ դրոշմի խորհուրդներու վերանայումը: Բնագործարարութեան հարցը բարձրաձայնուած է:
3. Եկեղեցւոյ դեր եւ արդիականութեան խնդիրները - ժողովի ընթացքին հնչած են նաեւ միտքեր եկեղեցւոյ աւանդութիւններու պահպանումին եւ արդիական ժամանակի պահանջներուն համապատասխան խոչընդոտներու եւ հնարաւորութիւններու վերաբերեալ: Այս մտեցումներուն զրդպատճառը եղած է եկեղեցւոյ ազգային եւ հոգեւոր առաքելութեան ամրապնդումը:

«ՀԱՅՈՑ ԵԿԵՂԵՑԻՆ ԱԶԱՏ ԳՈՐԾԵԼՈՒ ՀՆԱՐԱԻՈՐՈՒԹԵԱՆ ԶԻԿՈՒԱԾ Է ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՄԵՋ»

Պատմաբան եւ քաղաքագետ Արմէն Այվազեան, որ ծանօթ է իր ընդդիմադիր Հայեցողութեամբ, համոզուած է, թէ երբ Հայաստանի իշխանութիւնը պատերազմ յայտարարած է սեփական եկեղեցւոյ դէմ, ապա սա կը նշանակէ, որ փաստացի պատերազմ յայտարարած է նաեւ իր իսկ ժողովուրդին դէմ: Սանկտ Փոլթենի եպիսկոպոսաց հաւաքի ընդունուած ան ընկերային ցանցերու վրայ հանդէս եկաւ գրատուածով մը, որով արժեւորեց, թէ ի՞նչ կը նշանակէ սրբազաններու ո՞չ մը Մայր Աթոռ Սուրբ Էջմիածնի, այլ արտասահմանի մէջ հաւաքուած ըլլալը: Ստորեւ կը ներկայացնենք սոյն գրառումը:

Ասիկա ի՞նչ կը նշանակէ: Այս որոշումը ընդամենը արտացոլումն է պատմական եւ քաղաքական առումով տխուր իրողութեան. ներկայիս, Հայոց Եկեղեցին Հայաստանի Հանրապետութեան ներս գրկուած է ազատ գործելու հնարաւորութիւնէն: Եկեղեցին ո՞չ միայն պաշտպանուած է, այլ եւ կ'ենթարկուի բացայայտ ճնշումներու ու հալածանքներու. ձեռքազրկուած արքեպիսկոպոսներ, Մայր Աթոռի եւ այլ

տաճարներու բակերին ներս ազանդաւորական խուժան գայն պաշտպանող ոստիկանական ուժերով, պետական ուժային եւ գաղտնի մարմիններու կողմէ միջամտութիւն եկեղեցւոյ ներքին կեանքին ու ինքնակառավարման գործընթացներուն, եկեղեցւորական ներքին ու դաւանաբանական կանոնական փոփոխութիւններու պարտադրանք, պետական ամենաբարձր մակարդակներէ գրեթէ ամէն օր հնչող վիրաւորանքներ, սպառնալիքներ, հայհոյանքներ ու շանթեր: Ահա այն միջավայրը, որուն մէջ այսօր կը գոյատեւէ Հայոց Եկեղեցին:

Թէեւ բաւական երկար ժամանակ ի վեր առիթ չեմ ունեցած հանդիպելու մեր բարձրատիճան եկեղեցականներուն եւ անոնց հետ քննարկելու ստեղծուած իրավիճակը, այնուամենայնիւ, կրնամ մտաւորապէս պատկերացնել, թէ ինչ շարժառիթներով եպիսկոպոսաց ժողովը տեղափոխուած է հեռաւոր Աւստրիա: Խնդիրն այն է, որ Հայաստանի Հանրապետութեան ներս Փաշինեանի հերձախարհներու տարբեր միջոցներով կրնար խաթարել եպիսկոպոսներու աշխատանքը՝ դիմել

● շար. Գ. Էջ

ՀԱՄԱՍԵՆԸ ՊԱՏԱՍԻՄԱՆԱՏՈՒՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ՀՈԳԵՒՈՐ ՀԱՄԱՍԻՈՂՈՒԹԵԱՆ ՀԱՐԹԱԿ՝ ՄԻԱՄՆԱԿԱՆ ԴԻՐՔՈՐՈՇՄԱՆ ՁԵՒԱԻՈՐՄԱՆ ՀԱՄԱՐ

Տ.Ք.Ք. ՀՐԱՉ ԶԻԼԻՆԿԻՐԵԱՆ (*)

Վերջին ամիսներուն, Հայաստանի մէջ առկայ եկեղեցի-պետութիւն յարաբերութիւններու լարուածութեան եւ մրցակցութեան պատճառով, հայ հասարակութիւնը եպիսկոպոսաց ժողովի մասին աւելի շատ բան լսեց՝ քան երբեք: Եստեղի առաջին անգամ տեղեակ եղան եկեղեցւոյ կեանքին մէջ նման մարմնի մը գոյութեան: Այս փոքր ուսումնասիրութիւնը կու տայ համառոտ ծանօթացում մը, թէ ի՞նչ է եպիսկոպոսաց ժողովը, ինչպէս նաեւ Մայր Աթոռ Սուրբ Էջմիածնի եպիսկոպոսներու քանակի պատկերն ու հաւաքական դիմազօրը ի՞նչ կը ներկայացնէ:

Հայաստանեայց Առաքելական Եկեղեցւոյ եպիսկոպոսաց ժողովը միայն վարչական բնույթ չունի, այլ հոգեւոր համախոհութեան, վարդապետական հսկողութեան եւ եկեղեցական կարգապահութեան մարմին մը: Եպիսկոպոսաց ժողովը կողմնակալ է պահպանելու եկեղեցւոյ հաւատքի ուղ-

ղափառութիւնը, Սուրբ Աւանդութիւնը եւ դարաւոր կանոնական հաւատարակչութիւնը: Կը գործէ ո՞չ թէ իբրեւ իշխանութեան կեդրոն, այլ իբրեւ համատեղ պատասխանատուութեան հարթակ: Ժողովը կը քննարկէ վարդապետական եւ բարոյական հարցեր, կը նպաստէ միասնական դիրքորոշման ձեւաւորման եւ կը գործէ իբրեւ Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսի խորհրդակցական մարմին մը, մինչեւ է եպիսկոպոսաց ժողովը, ինչպէս նաեւ Մայր Աթոռ Սուրբ Էջմիածնի եպիսկոպոսներու քանակի պատկերն ու հաւաքական դիմազօրը ի՞նչ կը ներկայացնէ:

Եկեղեցւոյ կեանքին մէջ եպիսկոպոսներու դերը ունի իր պատմական եւ կանոնական արժանիքները: Եստեղի-վանի ժողովի (5-րդ դար) կանոնները՝ կը վկայեն, թէ եկեղեցին վաղ ժամանակներէ իսկ եպիսկոպոսութիւնը ընկալած է ո՞չ թէ իբրեւ պատուոյ տիրոջ, այլ իբրեւ լրջագոյն եւ ծանր պատասխանատուութիւն: Դարերու ընթացքին կազմուած եկեղեցւոյ կա-

● շար. Գ. Էջ

«ՄՏԱԿՈՐԱԿԱՆԸ»

ՀՐԱՅՐ ՏԱՂԵԱՆ

Գարբը շարունակ՝ մանա-
ւանդ վերջին մի քանի
տասնամյակներուն, գրեթէ բո-
լորին մանաւանդ Հայ ազգին
Համար ուսումնասիրութեան
արժանի հարց մըն է, թէ «ն՞ով է
մտաւորականը»: Այս նիւթը
կարեւոր կը նկատենք, որովհե-
տեւ մինչեւ օրս «մտաւորա-
կան» ըլլալու Համար յստակ
չափանիշ մը չունինք այնպէս,
ինչպէս չունինք յստակ չափա-
նիշներ շատ մը այլ երեւոյթնե-
րու եւ արժէքներու պարագա-
յին: Այդ չափանիշներու չըր-
յութեանը աւելիով Հասնելու
Համար բաւարար է աչք մը նե-
տել Հայաստանի Գրողներու
միութեան գործունէութեան որ
մերկայացնէր Գրողներու միու-
թեան անդամ ըլլալը: Մարդոց
կենսագրական գիծերուն մէջ
մեծ տեղ կը գրաւէր այդ մէկը,
սակայն, այսօր այդքան ալ կա-
րեւորութիւն չունի նկատի ու-
նենալով, որ մի քանի տող գրու-
մը անգամ մտաւորական, ինչ-
պէս նաեւ Գրողներու միու-
թեան անդամ ըլլալու «բախ-
տաւորութիւն»ը կ'ունենայ:

Երբ օրերուն «մտաւորական»
ըլլալ ի՞նչ կը նշանակէ, յստակ
չէ, սակայն, պարզաբանելու Հա-
մար պէտք է մի քանի հիմնա-
կան կէտեր նկատի ունենանք.
Ա.- Շատ գիրք կարդացողը
մտաւորական չէ - Այո՞, մտա-
ւորական կեանքը ընթացիկ, ու-
սումնասիրելու ու գեղեցիկ կ'ը-
նենք, սակայն, ամէն գիրք
կարդացող մտաւորական չէ:
Վազգէն Շուշանեան մեր թուա-
կանէն 85 տարինը առաջ՝ 1941
թուականին գրած իր վերջին
յօդուածին մէջ այս մասին իր
ունեցած կարծիքը կ'ամփոփէ
Հետեւեալ տողերուն մէջ.
«Մարդ կրնայ, առանձին, պատ-
մութեան վերաբերեալ Հակա-
գրականութիւն լափել: Տարբե-
ներ Հակիկ պատմական աշխա-
տութիւններու վրայ ու այդ ըն-
թացումներէն դուրս գալ պար-
կեշտ ընթացողի պատիկ վկա-
յականով մը միայն»: Խորքին
մէջ գիրք կարդալը անհրաժեշտ
սակայն, բաւարար պայման մը
չէ մտաւորական դառնալու:
Գիրքերը պարզապէս գիտելիք
աղբիւր ըլլալով մարդուն մօտ
կրնան զարգացնել քննադա-
տական միտքը, զատողութիւն
ու վերլուծելու կարողութիւնը
որոնք մտաւորական դառնալու
նախաբայերը կը սեպուին, ո-
րովհետեւ մտաւորականը
միայն տեղեկութիւնն ու գիտե-
լիք ունեցողը չէ, այլ գանձեր
վերծանողը, Համարողն ու ար-
ժեքներուն է: Հայերէն լեզուին
մէջ կայ յստակ բառեր. «Ին-
թելեցատէր» եւ «մտաւորական»
եւ այս երկուքը տարբեր նշա-
նակութիւններ կ'ունենան:
Ներքին:

Բ.- Մտաւորականը «մաքրա-
մաքրու» Հայերէն խօսողը չէ -
Չեւ գիտեր ինչպէս, Հասարա-
կութեան մօտ կայ Համարում
մը, որ մտաւորականը այն անձն
է, որ «մաքրու» Հայերէն կը խօ-
սուի:

բարեխիշտ: Կարդալու ժամա-
նակ ի՞նչ սքանչելի ու գեղեցիկ
բառեր... Իմա՞սոր... եթէ նպա-
տակը բառերու ճորտութիւնն է,
այսպէս ահաւանակ շատ մըն ալ
մենք ստեղծենք. «Կենսագործ
մահականացունքը շուրջ խըն-
դակցութեամբ յափշտակուե-
ցան»: Այո՞, ստեղծագործ միտք-
ը, վառ երեւակայութիւնն ու
պատկերաւոր լեզուն մտաւո-
րականի մը յատկանիշներն
մին կրնայ դառնալ. օրինակի
Համար, երբ կարգաւ Մայլե-
գեան, կարգաւ Ինտրա, լուսա-
պէս այդ Համարութիւնն ու ա-
րուեստը կրնանք տեսնել, սա-
կայն, ամէն ինչ ունի տրամա-
բանական սահման մը: Կեղծ ու
բունագործիկ բառեր ու միտքեր
ո՞չ գրութիւնը յօդուած եւ ո՞չ
ալ ամբողջ մտաւորական կը
դարձնեն:

Գ.- Մտաւորականը աշխար-
հէն կարուած անձը չէ - Կայ
նախապաշարում մը, որ կ'ուզէ
մտաւորականը տեսնել լրջու-
թեան մէջ: Մտաւորականը չի՞
կատակեր, մտաւորականը չի՞
խնդար. մտաւորականը Հասար-
կութեան սպասումին Համա-
ձայն պէտք է ըլլալ լուրջ եւ
ժանրակաշիւ. աշխարհիկ մտա-
հոգութիւններ, սպասումներ
պիտի չունենայ: Այո՞, մտաւո-
րականը կը գրադի լուրջ Հար-
ցերով՝ փիլիսոփայութեամբ,
մշակոյթով, քաղաքականու-
թեամբ, պատմութեամբ, սա-
կայն, այդ մէկը անկէ չի կրնար
խլել մարդկային ու բնականը:
Պէտք Հասնել, որ կատակը,
ժպիտը մտաւորականութեան
Հակառակ երեւոյթներ չեն,
ընդհակառակը, շատ աւելի մը-
տաւորական ըլլալու Հակում
ունի կատակաբեւ, խորամանկ
մտածողութիւն ունեցողը, քան
խոսող զէմբով լրջացած մար-
դը: Վկայ մեր մտաւորականնե-
րէն շատ շատերու ունեցած սը-
րամտութիւնը:

● շարունակելի...
Երեւան

ՎԵՐԱՆՈՐՈՎԱԿԱՆ ԳՐՈՒԹ ՄԸ -2

ՄԱՇՏՈՅ ՔԱՀԱՆԱՅ ԳՎՓԱՔՅԱՆ

Խնամարտութիւնը, արդարեւ, մար-
դը կ'ազնուացնէ, առաքինու-
թեան եւ այս միջոցով կատարելու-
թեան կը Հասցնէ:

Սրբութիւն, արդարութիւն եւ խա-
ղաղութիւն՝ մարդս բարձրացնող ազ-
գանիկներ, առաքինութիւններ են՝ որոնք
կարելի է ձեռք բերել Մեծ պահար-
նի շրջանին՝ գիտակցաբար եւ մանա-
ւանդ կատարելապէս աստուածաճանաչու-
թեամբ կատարուած աղօթքով եւ պա-
հեցողութեամբ: Աստուածակերտ Հո-
գեան բարեբեր մարդը կը վերածնն
Աստուածատես երանելի՝ արարածի:

Մեծ պահարնի շրջանը, նաեւ անդա-
դարձու մի շրջան մըն է, Հոն է որ,
մարդ կ'անդադրաւորապէս իր իսկ ինք-
նութեան, կը դառնայ գիտակից ան-
Հատի, որ կը նշանակէ՝ «անձ ըլլալ»:
Մարդ «ազատ կամք»ով օժտուած
զգայուն եւ գիտակցութեան տէր
զարձու մի շրջան մըն է, Հոն է որ,
մարդ կ'անդադրաւորապէս իր իսկ ինք-
նութեան, կը դառնայ գիտակից ան-
Հատի, որ կը նշանակէ՝ «անձ ըլլալ»:
Մարդ «ազատ կամք»ով օժտուած
զգայուն եւ գիտակցութեան տէր
զարձու մի շրջան մըն է, Հոն է որ,
մարդ կ'անդադրաւորապէս իր իսկ ինք-
նութեան, կը դառնայ գիտակից ան-
Հատի, որ կը նշանակէ՝ «անձ ըլլալ»:
Մարդ «ազատ կամք»ով օժտուած
զգայուն եւ գիտակցութեան տէր
զարձու մի շրջան մըն է, Հոն է որ,
մարդ կ'անդադրաւորապէս իր իսկ ինք-
նութեան, կը դառնայ գիտակից ան-
Հատի, որ կը նշանակէ՝ «անձ ըլլալ»:

Արդարութիւն, խաղաղութիւն, սրբ-
ութիւն կը պահանջէ Մեծ պահար-
նի, այս ուրեմն, վերանորոգելով, այս
շրջանին մանաւանդ ուշադրութիւն
ընենք չգատել ուրիշները առանց լաւ
քննարկութեան, եւ ուրիշները քննա-
դատելէ առաջ մենք զմեզ քննենք,
քանի որ ինքնաճանաչումը առաքի-
նութիւնն է...
● շար. երկրի թիւնն եւ վերջ
Փետրուար 18, 2026, Իսթամպուլ

«SEVERANCE» ՓԻԼԻՍՈՓԱՅԱԿԱՆ ԴԻՏԱՆԿԻԻՆԷՆ

ՊԻՆՔԱ ՍԱՐԸԱՍԸԱՆ

«Severance» արդի ամերիկեան Հե-
ռուստաշար մըն է, որ ստեղծուած է
Տեյն Էրիքսընի եւ բեմադրուած Պեյն Սթի-
լըրի կողմէ: Շարքը կը ցուցադրուի «Apple
TV+» Հարթթախի վրայ եւ կերտնացած է
մարդու ինքնութեան, յիշողութեան եւ աշ-
խատանքային կեանքի տարազման նիւ-
թերուն շուրջ: Ան ժամանակակից ընկերու-
թեան մէջ աշխատանքի եւ անձնական
կեանքի միջեւ սահմանագիծի շարքը կը
քննէ խոր փիլիսոփայական շեշտով:

«Severance» միայն խորհրդաւոր գրասե-
նիկային Հեռուստաշար մը չէ. ան խոր փի-
լիսոփայական խորհրդածութիւնն է մըն
է մարդու ինքնութեան, գիտակցութեան եւ
ազատ կամքի մասին: Այս Հեռուստաշարը
կը վերածուի ժամանակակից աշխարհի բար-
րոյական եւ գոյաբանական ճգնաժամի
պատկերին:

ՏԱՌԱՊԱՆՔ ԵՒ ՓԱՆՈՒՍ
Գլխաւոր Հերոսը՝ Մարք (մարմնաւոր-
ւած է Էսթր Սթայթի կողմէ), կը դիմէ «seve-
rance»ին, որպէսզի խուսափի անձնական
կորստեան ցաւէն: Սակայն, այս ընտրու-
թիւնը կը բացայայտէ աւելի խոր Հարցում
մը. արդեօք կարելի՞ է տառապանքէն
փախչել գիտակցութեան բաժնելով: Շար-
քը կը թելադրէ, թէ տառապանքը մարդկա-
յին անբողբալանութեան մաս մըն է եւ
զայն բաժնելը կը նշանակէ նաեւ ինքնու-
թիւնը մասնատել:

Հեռուստաշարը կը դառնայ «Lumon In-
dustries» անունով Հսկայ կազմակերպու-
թեան մը շուրջ, ուր գործադրուած է «seve-
rance» կոչուած բժշկական գործընթաց մը:
Այս ընթացքը կ'ուսնանա՞ցնէ աշխատողի
յիշողութիւնները՝ բաժնելով գանձեր երկու
անկախ բաժնիներու. «աշխատանքային
ես» եւ «արտաքին ես»: Աշխատանքի վայ-
րին մէջ գտնուող անձը ո՞չ մէկ յիշողու-
թիւն ունի իր անձնական կեանքին, մինչ-
դեռ դուրս գտնուող ընաւ չի գիտեր, թէ
ի՞նչ կ'ընէ իր աշխատանքային տարբերա-
կը: Այս երկփեղկուած ինքնութիւնը կը
ստեղծէ խոր ներքին լարում եւ բարոյական
Հարցադրումներ:

«Lumon Industries»ի կառուցուածքը կը
խորհրդանշէ ծայրայեղ ընկերակցական
իշխանութիւնը: Այստեղ անհատը ո՞չ
միայն իր ժամանակը, այլեւ իր գիտակցու-
թիւնն իսկ կը յանձնէ Հաստատութեան:
Այս կացութիւնը կը յիշեցնէ Միշել Ֆու-
կայի նկարագրած վերահսկողական Հասար-
կականութիւնը, ուր իշխանութիւնը կը գործէ
ո՞չ թէ բացայայտ բռնութեամբ, այլ՝ «ներ-
քին» կարգապահութեամբ: Աշխատանքա-
յին «ես»ը կը ծնի արդէն գերեզմանուած վի-
ճակի մէջ. ան ընտրութիւն չէ կատարած,
այլ ստեղծուած է իրրեւ գործառնական
գոյութիւն: Այս պարագային, ազատ կամ-
քը կ'երեւի իրրեւ պատրանք:

Եթէ արտաքին «ես»ը կը վայելէ Հան-
գիտ եւ մոռացութիւն, բայց, այդ Հանգիտ-
ւած Հիմնուած է ներքին «ես»ի անվերջ աշ-
խատանքի եւ անտեղեկ տառապանքի
վրայ, արդեօք այս փոխանակումը բարոյա-
կան է: Շարքը Հանդիսատեսը կը դնէ պա-
տասխանաւորութեան առջեւ. կրնա՞նք ըն-
դունել մեր երջանկութիւնը, երբ ան Հիմ-
նուած է ուրիշ «մեր»ի մը շահագործման
վրայ:
«Severance»ը կը դառնայ ժամանակակից
մարդու Հոգեվիճակի Հայելին: Ան կը բա-
● շար. Գ. ԿՂ

ՀՈՐԻՋՈՒԱԿԱՆ

1-Նշանաւոր Հայ երգի-
ծանկարիչ մը- ոչ տաք
եւ ոչ ալ պաղ (տեղ), 2-
Ստացական անձական
մը- մազ- սրտին արգա-
րութեան ձայնը, 3-
Պատիկները աբորին
այդպէս կ'ըսեն- յունա-
կան տատ մը, որ երկրա-
չափութեան մէջ արժէք
ու նշանակութիւն մը ու-
նի, 4-Նախադրութիւն
մը- Հի՛ բայարմատ մը-
յիտարաս մասնիկ մը, 5-
Լեցուն- կնոջական, 6-
Ամէն մէկուն ինք Հատ-
էական բայէն, 7-Անօթ,
8-Շուտ եփող- կրակը ա-
նով կը բռնեն, 9-Երեք
Հրացանակիրներէն- թիւ
մը, 10-Դերձան- մակբայ
մը- ձայնանիշ մը, 11-Գրամբեքնայի վաճառանիշ մը- Հոտիլ կամ նիլի:

ՈՒՂԱՅԱՅՆՑՑ

1-Միջերկրականի մէջ կղզի մը- անաստուած, 2-Կեանքի ընկեր- մթնոլորտ, 3-
Ոմանք կերտնական կոմիտէն ալ այդպէս կը գրեն- իտալական նաւահանգիստ
բաղաւ մը, 4-Քիմիական մածուցիչ նիւթի մը վաճառանիշը- Շերվանգողէի թա-
տերաթաղեղեն, 5-Իմաստութիւն- գոյութիւն ունին- տատի մը անունը, 6-Մեր
ժողովուրդին պատկանած ցեղը, 7-Կարբիին սարքերէն- կրթութիւն, 8-Սպանա-
կան արական անուն մը- ստորին կամ վատ, 9-Որովհետեւ- պին- էական բայէն,
10-Ուսահոգի- ձայնանիշ մը, 11-Յատակին- քաղաքի թատերասրահներէն:

ՆԱԽԿԻՆԻՆ ԼՈՒԹՈՒՄԸ Հորիզոնական 1-Հատու- Հի՛ ստանալ, 2-Ետեղեղ-
Հոտ, 3-Ղափան- Սոմա, 4-Ա՛հ վի՛հ, 5-Հի՛ հի՛ն- դրամ- նա, 6-Ունեւոր- մուժիկ,
7-Հի՛ ճաշարէ, 8-Խեղցի- աղօս, 9-Եր- կիրակի, 10-Ցէյն- ար(ում)- ճառ, 11-Ի-
նի- բզէլ- նա: Ուղղահայեաց 1-Հեղ- նու- խեցի, 2-Առաջիններէն, 3-Տուփ- Հե-
ւայ- ցի, 4-Ուզած- որակէ, 5-Են- դրացի, 6-Լ(ն)- ար- Շիրազ, 7-Համա- արթ, 8-
Մուճակ, 9-Աճով- կիճ, 10-Տոմիկի- քո- ան, 11-Ստահակ- Ստաւ:

JAMANAK
ERMENICE GÜNLÜK SİYASİ GAZETE (YEREL SÜRELİ)
Sahibi: JAMANAK GAZETESİ MEDYA BASKI
VE HALKLA İLİŞKİLER LİMİTED ŞİRKETİ
Tüzel Kişi Temsilcisi ve
Genel Yayın Yönetmeni: ARA KOÇUNYAN
Yazı İşleri Müdürü: NADYA KOÇUNYAN
Basım ve Yayımlar: JAMANAK
DUATEPE MAH. ŞAHADET SOK. NO: 36/4 VARTAN APT. 34379
FERİKÖY-ŞİŞLİ/İSTANBUL (POSTA KUTUSU 22 BEYOĞLU)
BU GAZETE BASIN AHLAK YASASINA UYAR

JAMANAK
ԺԱՄԱՆԱԿ
ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ՕՐԱԹԵՐՈՒ

www.jamanak.com
«ԺԱՄԱՆԱԿ ՕՐԱԹԵՐՈՒ»
ՍԱՀՄԱՆՈՒԿ ԲԱԺՆԵՏԻՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
118-ԴԻ ՏԱՐԻ (20.02.2026)
ՀԻՄՆՈՒՄ 1908-ԻՆ
ՄԻՍՍԵՐ ԵՒ ՍԱՐԳԻՍ ԳՕՁՈՒՆԵԱՆ ԵՂԱՔԱՐՆԵՐՈՒ ԿՈՂՄԷ
© 0.212.243 56 39 | 0.212.243 31 96 | jamanak@jamanak.com

Նոր սերունդ

Ահադաջրոյ՝ Լսուցի Մասին

Ըստ աւանդութեան, պատմական Հայաստանի մէջ Արամ անուշով արքայ մը կար, որ կուրի ժամանակ գերի ինկած էր ասորիներու թագաւոր Նոսորին մօտ: Ըստ անոր պայմանին, Արամ արքան պէտք էր 10 օր անօթի մնար, իսկ 11-րդ օրը նետաձգութեամբ մրցէր իր հետ, եթէ յաղթէր, ազատ կ'արձակուէր եւ իր զինւորներուն քով կ'երթար արքայալայել ընծաներով: Յաջող օրը Արամ արքան պահանջեց, որ ասորաց սահմանին մօտ կանգնած Հայկական բանակէն բերին իր ամենագեղեցիկ լանջապանակը: Հայերը գիտցան արքայի պահանջին նպատակը: Այն ժամանակ ո՛չ որ գիտէր լուաշի մասին, իսկ ասորի բանբերներուն մտքէն նոյնիսկ չէր անցնէր, թէ Հայերը կրնան գրահին մէջ Հաց պահել: Արամ ստացաւ իր գրահը, բայց ըսաւ, որ այս իր ամենագեղեցիկ լանջապանակը չէ: Ուրիշ մը պահանջեց եւ ասորի բանբերները ինք օր շարունակ կ'երթային կու գային՝ առանց գիտնալու, որ իրենց բերած լանջապանակներով ամէն ոք նրբաթերթ Հայկական Հաց կը Հացնէին Արամ արքային:

Սա մտնէ կերթող օրը Արամն ու Նոսորը մրցապարէզ մտան: Նոսոր կը կարծէր, որ տառը օր սոված մնալով Արամ այլեւս ուժասպառ եղած էր, սակայն Հայոց արքան ինքզինք կայտառ կը դարձնէր: Հայկական Հացը անոր ուժ տուած էր, ան մրցումը յաղթանակով պսակեց եւ պատուով տուն վերադարձաւ:

Վերադարձաւ ու հրովարտով մը արձակեց, որ այսուհետեւ Հայաստանի մէջ Հատու ու բազմաձև Հացերու փոխարէն լուաշ Հաց թխեն: Այդ օրուրէն ի վեր լուաշը դարձաւ Հայոց Հացերու արքան:

Ո՛ր է Մոնա Լիզան

Ո՛ր է այս խորհրդաւոր կինը՝ Մոնա Լիզան: Աշխարհի վրայ թերեւս չկայ աւելի ճանչցուած նկար մը, քան «Մոնա Լիզա» (կամ «Լա ժօրթոն»)։ Այս գլուխ գործողը ստեղծուած է հանճարեղ Լէոնարդո տա Վինչչիի ձեռքով, աւելի քան 500 տարի առաջ։ Վերածնունդի իտալացի արուեստագէտը ծնած է Փլորանսի մօտակայ Վինչչի քաղաքը։

Նկարին ետեւի մասը կը տեսնենք բնութեան տեսարան մը՝ լեռներ, գետեր եւ կամուրջ մը։ Բայց հետաքրքրականը այն է, որ այն է ձախ կողմը իրարու չեն համապատասխաներ. կարծէք երկու տարբեր աշխարհներ ըլլան։ Այս ձեռով խորհրդաւոր եւ երազային միջոցառում մը ստեղծած է, Տա Վինչչի, որ նաեւ քանդակագործ է։

Իսկ գիտէ՞ք, թէ Մոնա Լիզան նախապէս այսքան յայտնի չէր։ 1911 թուականին զայն գողցան Փարիզի Լուվր թանգարանէն։ Երկու տարի շարունակ ամբողջ աշխարհի թերթերը գրեցին այս մասին։ Երբ նկարը վերջապէս գտնուեցաւ ու վերադարձաւ թանգարան, մարդիկ հերթեր կազմեցին պարզապէս տեսնելու համար այն նկարը, որ «կորսուած էր»։

Հետաքրքրական է, որ Մոնա Լիզան չունի յօնքեր կամ թարթիչներ։ Ոմանք կ'ըսեն, թէ այդ ժամանակի նորաձեւութիւնն էր, իսկ ուրիշներ կը կարծեն, որ տարիներու ընթացքին մաքրելու ժամանակ այդ նուրբ գիծերը ջնջուած են։

Ահա թէ ինչո՞ւ այս նկարը այդքան յայտնի է։

Մոնա Լիզայի ամենամեծ գաղտնիքը իր ժպտն է։ Եթէ ուղղակի նայիք իր շրթերուն՝ կը կարծէք, թէ չի ծըպտիր, բայց, եթէ աչքերուն նայիք կը թուի, թէ կը լսենուր։ Գիտնականները կ'ըսեն, որ Տա Վինչչին օգտագործած է «Էնֆոնմաթթո» կոչուած ձեւը, որ գոյները այնքան նրբորէն իրարու կը խառնին, որ սահմանները կը կորսուին՝ ստեղծելով կենդանի դէմքի տպաւորութիւն։

Ուր որ ալ կենաք սենեակին մէջ, կը թուի, թէ Մոնա Լիզան ուղղակի ձեռք աչքերուն կը նայի։ Այս մէկը Լէոնարդոյի տեսողական հմտութեան արդիւնքն է։

Արջոտիս Որդեգրած Ձագուհը

Տակաւին կ'ապրինք ձմրան ցուրտ օրերը։ Ձմեռանին միջուրտին մէջ, եղէք ուղղուրդ դէպի հիւսիս-արեւմուտք՝ դէպի Գանատայի Մանիթապա շրջանը։ Հոն 2026 թուականի յունուարի 1-ին մասնագէտները հազուադեպ եւ ուշագոյն դէպքեր մը ներկայ գտնուած են։ Վայրի էզ բեւեռային արջ մը որդեգրած է իրեն անծանօթ ձագ արջուկ մը։

Հինգ տարեկան մամա արջը ճանչցուած է իր բն. X33991 արջը։ Ան մաս կը կազմէ Մանիթապայի հիւսիսային շրջանի Արեւմտեան Հատուրն ծոցի բեւեռային արջերու խումբին։ Գիտնականները յայտնած են, որ ասիկա միայն 13-րդ որդեգրութիւնն էր, որուն անոնք ներկայ գտնուած են 45 տարի առաջ, երբ այս խումբը սկսած է իր ուսումնասիրութիւններուն ընթացքին։

Մասնագէտներու խումբը առաջին անգամ հետեւած է X33991 արջին 2025 թուականի գարնան։ Ան «Ուս-փուսք» նշանով փաթեթին մէջ գտնուող իր որջէն դուրս եկած է քոթոնի մը ընկերակցութեամբ։ Այս քոթոնին աճին կարեւոր հետեւելու համար մասնագէտները անոր վրայ դրած են յատուկ գործիք մը։

Սակայն, երբ անոնք դարձեալ հանդիպած են արջերուն՝ նոյնքան ամառն, նշմարած են, թէ մամա արջը կը շրջէր գրեթէ նոյն տարիքը ունեցող երկու քոթոնիներու հետ։ Անոնցմէ մէկը կը կրէր հետեւելու յատուկ գործիքը, մինչ միւս քոթոնը անծանօթ էր։ Մասնագէտները կասկածելով, թէ ասիկա կրնայ որդեգրութեան նշան մը ըլլայ, DNA-ի քննութիւնները ըրին։ Արդիւնքները փաստեցին, որ երկրորդ քոթոնը X33991 արջին բնական քոթոնը չէր։

Այժմ մասնագէտները մանրակրկիտ փնտռութիւններ կը կատարեն այդ քոթոնին իսկական մայրը գտնելու համար։ Եթէ ան տակաւին կենդանի է, այս «որդեգրութիւնը» կրնայ ենթադրել տալ, թէ ասիկա «փոքրիկ փոխանակութեան» պարագայ մըն է։ Այս հազուադէպ պարագան կրնայ պատահիլ, երբ քոթոնները ակամայ կը փոխանակուին շրջաններու մէջ, ուր բազմաթիւ արջեր հաւաքուած կ'ըլլան։ Եթէ DNA-ի քննութիւնները փաստեն, որ ձագուհը կը պատկանի էզ արջի մը, որ վերջին շրջաններուն չէ նշմարուած, ասիկա կրնայ ենթադրել տալ, թէ այդ էզ արջը ստակած կրնայ ըլլայ։ Այս ձեռով այդ քոթոնը իսկական որդ մըն է։

Ինչ կը վերաբերի X33991 արջին, նշմարուած է, թէ նոյնքան բնի վիճակի քոթոնները առաջնորդած է աւելի քան 800 քմ. երկարութեամբ տարածքի մը վրայ՝ Հատուրն ծոցին մակերեսին նոր կազմուած սառույցին վրային։ Այս արջաւը մաս կը կազմէ տարեկան գաղթի մը։ Երբ ծոցին շուրջը կը սառնի ամէն ձմեռան, բեւեռային արջերը կը տեղափոխուին դէպի ծովափ սառույցին տակը ապրող փոփոք որսալու համար։

X33991 մամա արջը պէտք է բաւականաչափ փոփոք որսալ, որպէսզի լաւ վիճակի մէջ ըլլայ եւ իր երկու քոթոնիներուն համար բաւարար կաթ արտադրէ։ Ան պէտք է նաեւ անոնց ստրկեցնէ ինչպէս որսալ, սպանելով, որ փոփոք դէպի մակերես բարձրանան շնչելու համար՝ սառույցին տակէն բացուած ծակերուն ընդմէջէն։

Հակառակ անոր, որ մամա արջը պէտք է երկրորդ քոթոնի մըն ալ հոգ տանի, ուսումնասիրութիւնները ցոյց կու տան, թէ երեք արջերը լաւ վիճակի մէջ կը գտնուին։ Ասիկա շատ քաջալերական է, որովհետեւ այդ շրջանին մէջ ճանչցուած նախկին 12 որդեգրութիւններու պարագային, միայն երկու քոթոններ կ'ըրջուած են հասնիլ չափահաս տարիքի։

Քստութիւններու Պատճառներ

Քստութիւններու շրջանը կրնայ քիչ մը լարուած ըլլալ, բայց ճիշդ ձեւով կազմակերպուելու պարագային՝ ամէն ինչ աւելի դիւրին կ'անցնէ։ Ահա քանի մը «պոտիկ» ու գործնական խրատ.

- ՃԱՄԱՆԱԿԻ ԾԻՇԴ ՏՆՕՐԻՆՈՒՄ**
Ամենակարեւորը վերջին վարկեանին չձգելն է։
• Յայտագիր պատրաստէ. Օրը բաժնէ մասերու։
• Կիտցիր թէ ո՛ր ժամուէն, ո՛ր նիւթը պիտի սերտես։
• Փոքր քայլեր։ Մեծ գլուխները բաժնէ պոտիկ մասերու։ Այդպիսով լեռը աւելի ցած կ'երեւի։
- ՍԵՐՏԵԼՈՒ ՄԻՋՈՅՆԵՐ**
Միայն կարգաւր բաւարար չէ, պէտք է միտքդ մարզես։
• Գրելով սորվէ՛։ Կարգաւր վերջեր կէտերը նոթատետրի մը մէջ գրէ։ Գրելը կ'օգնէ, որ յիշողութիւնդ ամրապնդուի։
• Բացատրէ՛ ուրիշի մը։ Եթէ կրնաս դատք բացատրել քրոջը, եղբորդ կամ նոյնիսկ պատին, կը նշանակէ՛ նիւթը լաւ հասկնալ եւ։
• Գունաւորէ՛։ Օգտագործէ՛ գունաւոր գրիչները (highlighters) կարեւոր նախադասութիւնները գատուելու համար։
- ՄԻՋՎՈՎԱՅԻՐ ԵՒ ԼԱՆԳՒՍԸ**
Ուղեղդ թարմ պահելը յաջողութեան գաղտնիքն է։

- Հեռաձայնը հեռու պահէ՛։ Սերտած միջոցիդ հեռաձայնիդ մի՛ նայիր։ Մէկ ժամ սերտէ, 10 վայրկեան դադար տո՛ւր։
- Լաւ քնացիր. Քստութեան նախորդող գիշերը ուշ մի՛ քնանար։ Յոգնած ուղեղը դժուար կը յիշէ։
- Ջուր խմէ՛ եւ անդարար կերակուրներ կեր. Շատ շաքար մի՛ ուտեր, փոխարէն պտուղ կամ ընկույզ կեր, որպէսզի ուժդ տեղը ըլլայ։
- ԴՐԱԿԱՆ ՄՕՏԵՑՈՒՄ
• Մի՛ վախար. Քստութիւնը պարզապէս քու գիտցածդ ցուցադրելու առիթ մըն է։ Եթէ լաւ պատրաստուած ես, դուն բեզի վտահալ։

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԱՆԿԱԽՈՒԹԵԱՆ

Յար. Ա. Էջնէ
յուրեմբ Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Արամ Ա. Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսի։ Ժողովին մասնակցած են շուրջ վաթսուտն արքեպիսկոպոստներ եւ եպիսկոպոստներ՝ Հայաստանէն եւ սփիւռքէն։ Անոնք ներկայացուցած են Հայոց Առաքելական Սուրբ Եկեղեցւոյ թեմերն ու Նուիրապետական աթոռները։

Ժողովի ընթացքին քննարկուած են հետեւեալ խընդիրները.
1. 1915-ի նահատակներու սրբազաման գործի աւարտում - 2014 թուականի ժողովին զիլաւոր եւ առանցքային նիւթերէն մէկը եղած է Հայոց ցեղասպանութեան նահատակներու սրբազաման գործընթացի լրամշակումն ու վերջնական հաստատումը։ Եպիսկոպոստաց ժողովը քննարկած եւ հաստատած է սրբազաման ծիսական եւ եկեղեցարանական ձեւաչափը որոշելով, որ սրբազաման հանդիսաւոր արարողութիւնը կատարուի 2015 թուականի ապրիլի 23-ին, 100-րդ տարեկիցի նախօրեակին։ Այս որոշումը արժեւորուած է որպէս հոգեւոր, ազգային եւ համակեղեցական նշանակութեամբ պատմական քայլ մը։

2. Միասական կարգերու միջոցառումներու մասին քննարկուած հարցեր - Ժողովին ընթացքին քննարկուած են նաեւ Հայոց Առաքելական Սուրբ Եկեղեցւոյ ծիսական կեանքին վերաբերեալ առընչուող հարցեր՝ մասնաորաբար հետեւեալները.
- Սուրբ մկրտութեան կարգի միօրինականացման անհրաժեշտութիւնը՝ ծիսական բնագրերու եւ գործնական կիրառութեան մէջ առկայ տարբերութիւններու վերացման խնդիրները։ Այս քննարկումներուն նպատակը եղած է ապահովել եկեղեցական կեանքի միասնական ընթացքը աշխարհասփիւռ ամբողջ Հայկական եկեղեցւոյ մէջ։

3. Եկեղեցւոյ պատասխանատուութիւնը ազգային ու համաշխարհային իրադարձութիւններուն դիմաց - Ժողովը անդրադարձած է նաեւ ժամանակակից քաղաքական եւ անտեսական իրադարձութիւններուն մասնաւորաբար Արարէյճանի կողմէ Հայկական ուղղաթիւի խոցման դէպքին, զոր ժողովը գատապարտած է որպէս բռնութեան եւ ապականւածման գործողութիւն։ Այս ծրիչն սերտ շեշտուած է եկեղեցւոյ կողմէ՝ աղօթքով, խօսքով եւ հոգեւոր գորակցութեամբ կանգնելու ժողովուրդի կողքին։

Սուրբ Էջմիածնի 2014 թուականի ժողովն ալ ունեցած է անանտեսելի նշանակութիւն։ 2014 թուականի եպիսկոպոստաց ժողովը կը նկատուի 2013 թուականի ժողովին տրամաբանական շարունակութիւնը։ Ամբողջութեամբ համակեղեցական համագործակցութիւնը եւ գործնական քայլերով մօտեցում կատարուեցաւ պատմական որոշումներու իրագործումին։ Յատկապէս Հայոց ցեղասպանութեան նահատակներու սրբազաման հարցին մէջ այս ժողովը եղաւ որոշիչ եւ եզրափակիչ։

Ժողովի ընթացքին վերահաստատուած է, որ Հայոց Առաքելական Սուրբ Եկեղեցին կոչուած է հաստատել մնայ իր դարաւոր աւանդութիւններուն, միաժամանակ, պատասխանատու կերպով արձագանգելու ժամանակի հոգեւոր եւ ազգային մարտահրաւերներուն։

Սրբազաման արարողութեան օրուան որոշումով եպիսկոպոստաց ժողովը գործուն մասնակցութիւն բերած է Հայ ժողովուրդի հաւաքական յիշողութեան եւ հոգեւոր ինքնութեան ամրապնդման գործին։

«ՀԱՅՈՑ ԵԿԵՂԵՑԻՆ ԱԶԱՏ

Յար. Ա. Էջնէ
յով ամենացածրորակ սարքանքներու։ Թուարկներ հնարաւոր վտանգներէն միայն մի քանին։ Հերձատիրութիւնը կրնար ընել հետեւեալները.

* «Չուարթնոց» օդակայանէն ներս այս կամ այն պատրուակով կազմակերպել Գարեգին Բ-ին հաւատարիմ եպիսկոպոստներու քաջքուկը՝ նոյնիսկ անոնց գրպաններուն կամ պաշտակներուն մէջ թմրանիւթ կամ այլ արգիւրուած իրեր դնելով (վկայ՝ Արշակ սրբազանի ձեռքապահման դէպքը), այնուհետեւ ընդհանրապէս արգիւրել անոնց մուտքը Հայաստան։

* Գաղտնախել ժողովականներու անձնական զբոյցները, ապա անոնք արհեստական բանականութեան միջոցով կեղծել ու հրապարակել (վկայ՝ Բագրատ սրբազանի ձեռքապահման դէպքը)։

* Ժողովի օրերուն դարձեալ աղանդաւորներուն եւ ՔՊ-ական («Քաղաքացիական պայմանագիր» իշխանական կուսակցութիւնը, որու ղեկավարն է վարչապետ Նիկոլ Փաշինեան) շարքայիններ լեցնել Մայր Աթոռի բակերը՝ աղմուկ «ցոյցեր» կազմակերպելով։

* Ուտիկանական ուժերով ցուցադրաբար շրջափակել Մայր Աթոռը՝ փորձելով ուժային ահաբեկմամբ ազգել ժողովականներու կայացնելիք որոշումներուն վրայ։

* Ժողովի ընթացքին ժամերով հոսանքազրկել Մայր Աթոռը։

* Եւ այլն, եւ այլն։
Հերձատիրութեան հրահրած հակակեղեցական արշաւը եւս մէկ անգամ կ'ապացուցանէ, թէ Հայաստանի Հանրապետութեան ներկայ իշխանութեան եւ Հայ ժողովուրդի շահերը որեւէ կէտի վրայ միայն համընկնիր։ Աւելին, անոնք կը գտնուին ուղիղ հակադրութեան մէջ։ Երբ իշխանութիւնը պատերազմ կը յայտարարէ սեփական եկեղեցւոյ դէմ, ապա ան փաստացի պատերազմ կը յայտարարէ իր իսկ ժողովուրդին՝ անոր ազգային ինքնութեան, պատմական յիշողութեան եւ հոգեւոր հիւնքերուն։

Յամենայնդէպ, պատմական այս բախումին մէջ արդար կողմը Հայ ժողովուրդն է։

...
Էջմիածին՝ մեծ վեհարան, Սուրբ հաւատոյ շտեմարան, Որբ գերախաչի ֆո ուրանան՝ երկու աչօքն կուրանան։
(Ղազար Ա. Ջահկեցի, 1737 թ.)

«SEVERANCE»

Յար. Բ. Էջնէ
ցայտյալ, թէ ինչպէ՛ս աշխատանքը կրնայ վերածուիլ ինքնութեան բաժանման եւ թէ ինչպէ՛ս համակարգեր կրնան ձեւաւորել մեր գիտակցութիւնը։ Այս շարքը մեզ կը ստիպէ հարցնել. ո՞վ ենք մենք, երբ մեր յիշողութիւնները, մեր ցարը եւ մեր բնորոշութիւնները այլեւս ամբողջական չեն։ Մարդը հոս ներկայացուած է իբրեւ կիսուած էութիւն մը, որ կը փնտռէ իր ամբողջութիւնը աշխարհի մը մէջ, ուր ամբողջականութիւնը կարծես արգիւրուած է։

Ընդհանուր առմամբ, «Severance» ո՛չ միայն առեկ-ծըւածային պատմութիւն մըն է, այլեւ ժամանակակից մարդու հոգեբանական վիճակի խոր քննութիւն մը։ Ան կը յաշտի միացնել լարուած տրաման, սեւ հիւմորը եւ փիլիսոփայական խորհրդածութիւնը՝ ստեղծելով ազդեցիկ աշխարհի մը մէջ, ուր ամբողջականութիւնը կարծես արգիւրուած է։

Ընդհանուր առմամբ, «Severance» ո՛չ միայն առեկ-ծըւածային պատմութիւն մըն է, այլեւ ժամանակակից մարդու հոգեբանական վիճակի խոր քննութիւն մը։ Ան կը յաշտի միացնել լարուած տրաման, սեւ հիւմորը եւ փիլիսոփայական խորհրդածութիւնը՝ ստեղծելով ազդեցիկ աշխարհի մը մէջ, ուր ամբողջականութիւնը կարծես արգիւրուած է։

(Ծ.Ն.- Սոյնն Գիւրի պատրաստութեան համար շնորհակալ եմք Երեւանի մեր աշխատակիցներէն Վարդանի Գորբունյանին, որ կարեւոր ներպատ մը բերած է իր ծաւալումն ուսումնասիրութեան)

ՓԱՇԻՆԵԱՆ ԵՒ ԱԼԻԵՒ ԶՐՈՒՑԵՑԻՆ

ՈՒԱՇԻՆԿԹՐՆԻ ՄԷՋ

Փաշինյան և Ալիև

Երեկ, Հայաստանի վարչապետ Նիկոլ Փաշինյան Ուաշինգթոնի մեջ մասնակցեց Խաղաղության խորհրդի անդամների նիստին: Ամերիկայի Միացյալ Նահանգներում նախագահ Տանըրտ Թրամփի ընդատալ այս ժողովին մասնակցեցաւ Փաշինյան: Կը հարգողըւի, որ Նիկոլ Փաշինյան Ուաշինգթոնի մէջ կարճատեւ զրոյցներ ունեցաւ ԱՄՆ-ի նախագահ Տանըրտ Թրամփի եւ փոխ-նախագահ Ճէյմս Տէյլլիտ Վենսի հետ: Բաց ատի, Նիկոլ Փաշինյան Ուաշինգթոնի մէջ հանդիպում մըն ալ ունեցաւ Ատրպէյճանի նախագահ Իլհամ Ալիևի հետ, որ եւս ներկայ էր Խաղաղութեան խորհուրդի անդամների նիստին:

Միւս կողմէ, Ուաշինգթոնի ժողովի ընթացքին Թուրքիան ներկայացուց արտաքին գործոց նախարար Հաքան Ֆիտան:

ՄԵԾ ՊԱՅՔ

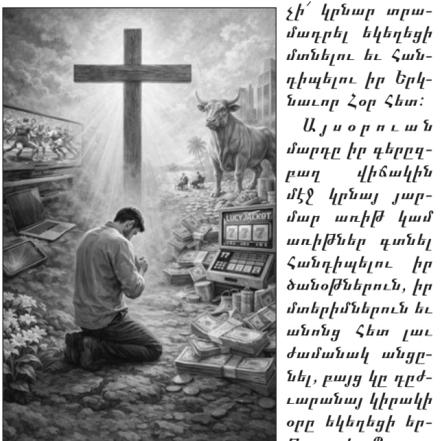
ԶԵՐԲԱԶԱՏԻՆՔ ԿՈՎՊԱՇՏՈՒԹԵՆՔ ՎԱՐԱՆԴ ԲՈՐՈՄՈՍՆԱՆ

Այսօր մեզմէ իւրաքանչիւրը գերզբաղ է եւ մնալուն վազքի մէջ է իր գոյութիւնը պահպանելու, իր ընտանքը պահելու, կարենալ գոյատեւելու ներկայ դժուարին պայմաններուն մէջ: Այս բոլոր դժուարութիւններուն մէջ, սակայն, մարդ միշտ ժամանակ կը գտնէ իր հաճոյքներուն ու զբաղումներուն համար, իր նախասիրած բաներու գոհացում տալու համար, իր նախասիրած բաները կատարելու համար, արձակուրդներու երթնալու, ժամանացի վայրեր այցելելու, եւ այլն:

Միակ եւ զլիւսաւոր Բացական ներկայի մարդու կեանքին մէջ Աստուած Ինք է:

Այսօրուան մարդը ամէն ինչի ժամանակ ունի բացի Աստուծմէ:

Այսօրուան մարդը կրնայ ժամերով տարուել իր ձեռքին մէջ եղող հեռախօսով կամ համակարգիչով, բայց տար վայրկեան, ընդամենը տասը վայրկեան չի՝ կրնար արամաղել եկեղեցի մտնելու եւ հանդիպելու իր երկնաւոր Հօր հետ:

Այսօրուան մարդը իր գերզբաղումը փրճակին մէջ կրնայ յարմար առիթ կամ առիթներ գտնել հանդիպելու իր ծանօթներուն, իր մտերիներուն եւ անոնց հետ լուծամանակ անցընել, բայց կը դժուարանայ կիրակի օրը եկեղեցի կրթալու եւ Պատարագի մասնակցելու:

Այսօրուան մարդը իր ծանրաբեռնուածութիւնը թեթեւացնելու համար որեւէ մէկ գիրք կը վերցնէ իր ձեռք կարգալու համար, սակայն, որքանալ, տասը վայրկեան իսկ չի՝ տրամադրել Աստուածաշունչը վերցնելու, Աստուածաշունչը բանալու եւ կարգալու գպնէ, որպէսզի տեսնէ ու լսէ, թէ իր երկնաւոր Հայրը ինչ կ'ըսէ իրեն:

Եւ այս բոլոր երեւոյթները միշտ իրենց արգարացումներ ունին. արգարացումներ, որոնք պարզապէս կը ծառայեն ինքներս մեզ խաղելու... որովհետեւ, խորքին մէջ այդ բոլոր զբաղումները մեզի համար վերածուած են մէկական կուռքերու, իսկ մենք վերածուած են կուսպաշտներու, որ առանց մտածելու, առանց հասկնալու եւ յաճախ ալ ինքնախաբերութեամբ տառապելով, Հչու հնարանդ կ'ենթարկուինք այդ կուռքերուն եւ կը պաշտենք զանոնք:

Եկէք, սակայն, տեսնենք, թէ մեր այդ ընթացքին հետեւեալը ինչ կրնայ ըլլալ: Մովսէս մարգարէն իւրայեղի ժողովուրդին խօսելով [Իմա՛ մեզի], կ'ըսէ. «Երկնիչի քու Տէր Աստուծմէջ, միայն զԻնք պաշտէ, Անն՝ քու հետեւէ ու Անն՝ քու անունով երդուէ: Օտար աստուածներու, ձեր շուրջը գտնուող ժողովուրդներու աստուածներուն հետեւէ մի՛ երթար, որովհետեւ քու Տէր Աստուծոյ, որ ձեր մէջ է, նախանձառ Աստուծ է: Այնպէս չըլլայ, որ քու Տէր Աստուծոյ արտածելով բարկանայ եւ քեզ վերացնէ երկրի երեսն» (Բ. Օր 6.13-15):

Ուշադիր ըլլանք հետեւեալը եւ ձերբազատիք մեր կուսպաշտութիւնէն ու կերպարանանք ճշմարիտ Աստուծոյ երկրպագութեան:

ԱՆՂՐՂՈՒԵԼԻ ԲԱՅՆԵՐ

● չար. Ա. էջէն
բազմազան եւ հոգեւոր կեանքի զօրացման:

Որդիական մեր շնորհակալութիւնը կը յայտնենք Նորին Սուրբ Օծութիւն Տէր Տէր Գարեգին Բ. Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսին, որու հայրական հրաւերով Հայրենիքի եւ սփիւռքի մէջ ծառայող եպիսկոպոսներու համախորհուրդին՝ միասնաբար խորհրդածելու Հայոց եկեղեցւոյ առջեւ ծառայած մարտահրաւերներու շուրջ եւ լուծումներ գտնելու անոնց յաղթահարման ուղղութեամբ:

Խոր մտահոգութեամբ ու դատապարտութեամբ կ'արձանագրենք, որ քրեական անհիմն հետապնդման պատճառով արգելուեցաւ Հայոց Հովուապետի եւ մեր վեց եպիսկոպոս եղբայրներու երբեք Հայաստանի եւ մասնակցութիւնը եկեղեցւոյ կեանքին ներս կրելու նշանակութեամբ այս պատկառելի հաւաքին: Արհեստականօրէն ստեղծուած այս խոչընդոտող պատճառով մենք հարկադրուած էինք տեսակապի միջոցով ունկնդիր ըլլալ Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսի Հայրապետական պատգամին: Սույն հաւաքին իրենց ուղերձները յղած էին նաեւ Նուիրապետական մեր միւս աթոռներու գահակալները՝ Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Արամ Ա. Մեծի Տանն կիրիկոյ Կաթողիկոսը, Երուսաղէմի Հայոց Պատրիարք Ամեն. Տ. Նուրհան Ա. Արք. Մանուկեան եւ Կ.Պոլսոյ Հայոց Պատրիարք Ամեն. Տ. Սահակ Ա. Արք. Մաշայեան:

Եպիսկոպոսաց հաւաքը եռօրեայ նիստերու ընթացքին քննութեան առաւ օրակարգի վրայ ընդգրկուած հետեւեալ նիւթերը.

● «Եկեղեցւոյ առաքելութիւնը արդի ժամանակաշրջանի մէջ եւ առկայ մարտահրաւերները հայրենիքի եւ սփիւռքի մէջ» (գեկուցող՝ Տ. Յովնան Արք. Տէրտէրեան),

● «Եկեղեցի-պետութիւն յարաբերութիւններու ներկայ կացութիւնը եւ Եկեղեցւոյ շուրջ ստեղծուած իրավիճակը Հայաստանի մէջ» (գեկուցող՝ Տ. Գրիգոր Եպս. Մաշայեան),

● «Եկեղեցւոյ ինքնավարութեան պաշտպանութիւնը քաղաքական շահարկումներէ եւ ստեղծուած իրավիճակի յաղթահարման ուղիները» (գեկուցող՝ Տ. Աշոտ Եպս. Մաշայեան):

Երբայրական սիրով ու փոխադարձ հասկացութեան միջնորդութիւնով ըզբողման զակային, շինիչ քննարկութեան արդիւնքով եպիսկոպոսաց հաւաքի մասնակիցներս վճռականօրէն կը վերահաստատենք մեր Սուրբ Եկեղեցւոյ աւանդութեամբ ու բազմադարեայ փորձառութեամբ նուիրաբերուած կարգերն ու սկզբունքները հոգեփրկչական իր առաքելութեան, այլեւ համազգային եւ

հայրենական կեանքի առնչութեամբ՝ ի մասնաւորի արձանագրելով հետեւեալները.

ա. Սուրբ Թադէոս եւ Սուրբ Բարթոլոմէոս առաքելներու քարոզչութեամբ հիմնուած Հայոց եկեղեցւոյ գոյութիւնը Ֆրիստուս Գրիստոսն է (Եփես. Ա. 22): Տէրունահաստատ այս կառոյցը կը ղեկավարուի Սուրբ Գրիգորի, Եկեղեցւոյ վարդապետութեամբ ու կանոններով եւ առաքելական յաղորդականութեան սկզբունքով՝ Հայոց Հայրապետներու Հովուապետութեամբ: Հայաստանեայց Առաքելական Սուրբ Եկեղեցւոյ առաքելութիւնը հայրենիքի եւ սփիւռքի մէջ կը ներառէ ազգիս գաւախներու հոգեւոր խնամքն ու քրիստոնէական դաստիարակութիւնը, ազգային եւ հոգեւոր ինքնութեան պահպանումը:

բ. Բազմադարեայ իր պատմութեան Հորովոյթներուն մէջ Հայոց եկեղեցին՝ որպէս «կենդանի Աստուծոյ եկեղեցին», սին եւ հաստատուն ճշմարտութեան» (Ա. Տիմ. Գ. 15), ժամանակի պահանջներու համահունչ, ներքին բարենորոգման միշտ կենսունակ պահած է Քրիստոսի Աւետարանը քարոզելու եւ ժողովուրդը զէպի փրկութիւն առաջնորդելու իր բուն առաքելութիւնը:

գ. Միաժամանակ, Հայոց եկեղեցին՝ որպէս համազգային նշանակութեամբ հնագոյն հաստատութիւն, մշտապէս ջատագովը եղած է Հայոց անկախ պետականութեան գոյութեան եւ առաւելագոյն չափով ստատուելու եւ այսօր եւս կը շարունակէ նպատակ անոր զօրացմանն ու յաղթանակները անխախտ համոզումով, թէ Հայրենի պետութիւնն է պաշտպանն ու երաշխաւորը հայ ժողովուրդի յարատեւութեան եւ ազգային իղձերու իրականացման: Այդ ճանապարհին Հայոց եկեղեցին երբեք չէ ծառայած եւ չի ծառայել օտար ուժերու կամ արտաքին շահերու, այլ իր հաւատարմութիւնը անսակարկ պահած է բացառապէս հայ ժողովուրդին, անոր պետականութեան եւ ազգային ինքնութեան պահպանութեան:

Այս համատեքին մէջ եպիսկոպոսաց դասը խոր մտահոգութիւն կը յայտնէ եկեղեցի-պետութեան յարաբերութիւններու անցանկալի ներկայ կացութեան առնչութեամբ եւ փոսնագալտ այս Իրազրութեան մէջ հետեւեալ կոչը կ'ուղղէ Հայաստանի Հանրապետութեան իշխանութիւններուն.

● Դադարեցնել եկեղեցւոյ ղէմ հալածանքները եւ յարգել եկեղեցւոյ դարերով ամրագրուած ինքնիշխանութիւնն ու ինքնավարութիւնը՝ եկեղեցի-պետութիւն յարաբերութիւնները խորհրդակցութիւններով խորհրդակցութեամբ քննարկելու, իրաւաստութիւններու յստակ տարանջատման եւ ազգային շահու առաջնահերթութեան վրայ:

թիւնը Մայր Աթոռ Սուրբ Էջմիածին եւ Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսին՝ որպէս տեսանելի խորհրդանշան եւ երաշխիք եկեղեցւոյ միութեան, Հայտնութեան ու համաբարոյսութեան, բանիկ «Աստուած խոսովութեան Աստուած չէ, այլ՝ խաղաղութեան» (Ա. Կորնթ. ԺԳ. 33):

Օրհնութեամբ Հայոց Հովուապետի յանձնառու ենք եպիսկոպոսաց ժողովի պարբերական գումարումով նպատակ եկեղեցւոյ առջեւ ծառայած մարտահրաւերներու քննութեանն ու յաղթահարման, մեր ժողովուրդի կեանքին ներս մեր հոգեւոր սպասաւորութեան առաւել զօրացման:

Մեր յորդորը կը յղենք մեր Սուրբ Եկեղեցւոյ ուխտագրահ Հոգեւոր դատուն՝ անսասան մնալու իրենց կոչման եւ ծառայութեան մէջ՝ «օրինակ ըլլալով Հաւատացեալներուն՝ խօսքով, վարմունքով, սիրով, հաւատով, մաքրութեամբ» (Ա. Տիմ. Գ. 12):

Եկեղեցին անշեղօրէն պիտի շարունակէ իր սրբազան առաքելութիւնը անկախ արտաքին ճնշումներէ՝ հաւատարիմ մնալով Սուրբ Աւետարանին եւ Հայաստանեայց Առաքելական Սուրբ Եկեղեցւոյ ուղղափառ վարդապետութեան:

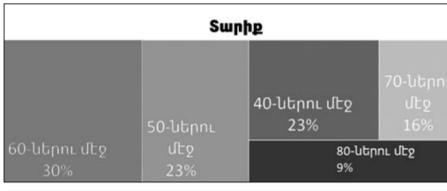
Այս առթիւ կոչ կ'ուղենք նաեւ հաւատարմ մեր ժողովուրդին՝ որպէս Քրիստոսով «մէկ մարմին եւ մէկ հոգի» (Եփես. Գ. 4), հաւատարիմ ու համախառն մնալու Առաքելական մեր Սուրբ Եկեղեցւոյ շուրջ եւ աջակցութեամբ ու նուիրուածութեամբ, բարի գործերով շնորհակցելու եւ պայծառացեալու ազգային ու հոգեւոր մեր անդատանները:

Խորապէս մտահոգուած ըլլալով Պաբուսի մէջ Արցախի ղեկավարութեան նկատմամբ իրականացուած կեղծ դատաւարութեան եւ ապօրինի վճիռներով՝ մեր կոչը կ'ուղենք միջազգային հանրութեան եւ Քոյր եկեղեցիներուն, որպէսզի շարունակեն ջանքեր ներդնել պատանդ առնուած Հայրազնիներու շուտափոյթ ազատ արձակման ուղղութեամբ:

Ի խորոց սրտէ մեր աջակց է, որ Բարին Աստուած, բարեխօսութեամբ Սուրբ Աստուածամանի եւ ամենայն սրբոց, անսասան եւ անվրդով պահէ եւ պահպանէ մեր Սուրբ եկեղեցին, զօրացնէ Հայոց անկախ պետականութիւնը, խաղաղութեան եւ բարօրութեան մէջ առաջնորդէ կեանքը աշխարհասփիւռ Հայոց ազգի: Կը հայցենք, որ Տէրը խաղաղութիւն պարգեւէ համայն աշխարհի, բոլոր ազգերուն ու ժողովուրդներուն:

«Վերջապէս, եղբայրք, ուրախ եղէք, կատարեալ եղէք, միխթարուեցէք, միաբան եղէք եւ խաղաղութիւն ըրէք. եւ սիրոյ ու խաղաղութեան Աստուածը ձեզի հետ ըլլայ» (Բ. Կոր. ԺԳ. 11):»

ՀԱՄԱՍԵՆՂ ՊԱՏԱՄԱՆԱՏՈՒՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ՀՊԳԵՒՈՐ ՀԱՄԱԽՈՉՈՒԹԵԱՆ ՀԱՐԹԱԿ՝ ՄԻԱՄԱԿԱՆ ԴԻՐՔՈՐՈՇՄԱՆ

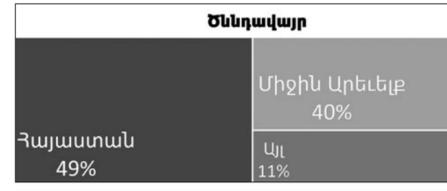
● չար. Ա. էջէն

նոնները խիստ պատիժներ կը սահմանեն եպիսկոպոսներու վարքագիծին համար. ինչպէս՝ կաշառակերութիւն, սիմոնիականութիւն (եկեղեցական պաշտօնի կամ շնորհքի առք ու վաճառք) եւ իշխանութեան չարաշահման պարագաներ: Եպիսկոպոսներ կրնային գրկուել իրենց աթոռին, իշխանութեանն եւ քահանայական ծառայութեանն, ենթարկուել նրկական տուգանքներու եւ հոգեւոր բացառման: Նոյնիսկ լուսթիւնը անարդարութեան դիմաց կը նկատուէր մեղսակցութիւն, իսկ կաշառքով մեղքի քօղաբուծումը՝ կանոնական ծանր յանցանք:

ՀԱՆԳԻՍ՝ Տ. ՏԱԹԵՒ ԱՐԲ. ՍԱՐԳԻՍԵԱՆԻ

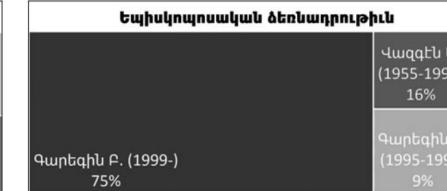
Խոր ցաւով վերահասու եղանք, որ այս առաւօտ Մայր Աթոռ Սուրբ Էջմիածին մէջ ի Տէր հանգած է Հայաստանեայց Առաքելական եկեղեցւոյ եպիսկոպոսաց դատու երեցաբոյն անդամ-նիկոյթ մին. ոչ եւս է Տ. Տաթեւ Արք. Սարգիսեան:

Նորոգ վախճանեալ սրբազանը ազգական էր երանաշնորհ Տ.Տ. Գարեգին Ա. Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսին: Ան սկիզբին մաս կը կազմէր Անթիլիասի միաբանութեան եւ որոշ ժամանակ պաշտօնավարած էր Միաբնալ նահանգներու մէջ: 1995 թուականին հաստատուած էր Հայաստան եւ մշտապէս կը բնակէր Մայր Աթոռ Սուրբ Էջմիածին մէջ: Յիշատակն արդարաց օրհնութեամբ եղիցի. ամէն:

Կանոնները կարեւոր սկզբունք կը բացայայտեն. եպիսկոպոսական իշխանութիւնը Հայոց եկեղեցւոյ մէջ երբեք չէ ընկալուած իբրեւ անձնական գերիշխանութիւն, այլ իբրեւ ծառայութիւն եկեղեցւոյ, որ Քրիստոսի մարմինն է: Եպիսկոպոսը կոչուած է ըլլալ ո՛չ միայն հովիւ եւ առաջնորդ, այլեւ հաւատքի, բարոյականութեան եւ արդարութեան պատասխանատու պահպան:

Այս իմաստով, եպիսկոպոսական ժողովը, կաթողիկոսին զլիւսաւորութեամբ, եկեղեցւոյ միասնութեան երաշխաւորն է ան կը միաորէ թեմերը, կը կանխէ ինքնազուրկ գործեակները եւ կը պահէ եկեղեցին՝ իբրեւ մէկ կենդանի մարմին, այլ ո՛չ թէ առանձնացած իշխանութիւններու գումար: Ան չի փոխարինել կաթողիկոսի, Գերագոյն հոգեւոր խորհուրդի կամ թեմական առաջնորդներու կանոնական իշխանութիւնը, այլ կը գործէ անոնց հետ համատեղ՝ հոգեւոր հաւատարակներէն մէջ:

նոնները». «Հանդէս Ամսօրեայ», թիւ 4-12, 1949, էջ 79-170:

«Կանոնադիրը Հայոց», Ա. Հատոր (1964), Բ. Հատոր (1971), աշխատասիրութեամբ Վազգէն Յակոբեանի. Հայկական ՍՍԻԳ Գիտութիւններու ակադեմիայի հրատարակութիւն, Երեւան:

Յակոբ Ներսոյեան, «Գիտողութիւններ. Կանոնադրութիւն Հայաստանեայց եկեղեցւոյ նախագիծի մասին». Երուսաղէմ, 2001. Աւելի լայն շրջապիտի մէջ, Ներսոյեան կը բացատրէ (էջ 37):

«Կաթողիկոսը կամ եպիսկոպոսապետը պարզապէս առաջինն է հաւատարներու մէջ: Սուրբբարկան անտարակուսելի հիման վրայ եպիսկոպոսապետը եպիսկոպոսական ժողովի գործադիր պետն է: Իրաւաստութիւններ իրեն կը տրուին կամ կը ստանան իբր այլ: Այս իրաւաստութիւնները կը պատկանեն եպիսկոպոսական դատուն, իմաստով մը փոխ տրուած կաթողիկոսին, գործածելու համար եպիսկոպոսական ժողովի բացակայութեան՝ այդ ժողովի կամքին եւ տնօրէնութեանց համաձայն: Կաթողիկոսը ունի իր իրաւաստութիւնները որպէս ներկայացուցիչը եպիսկոպոսական դատու ամբողջութեան, եւ իբր այլ իր որոշումները կ'առնեն ուժ ուրիշ անհատ եպիսկոպոսի մարմնէ հաւատացեալի վրայ՝ այն իմաստով, որ ամբողջութեամբ անկէ զանալու կուսակումը: Եպիսկոպոսներէն մէկ աստիճան վեր կեցած ըլլալու սխալ համոզումին արմատը պէտք է փնտնել ֆէոդալական կարգավիճակին մէջ»:

(*) Տքթ. Հրաչ Միլինկիւրեան՝ Հասարակաբան, սփիւռքագէտ եւ համալսարանական դասախօս (www.hratch.info):